

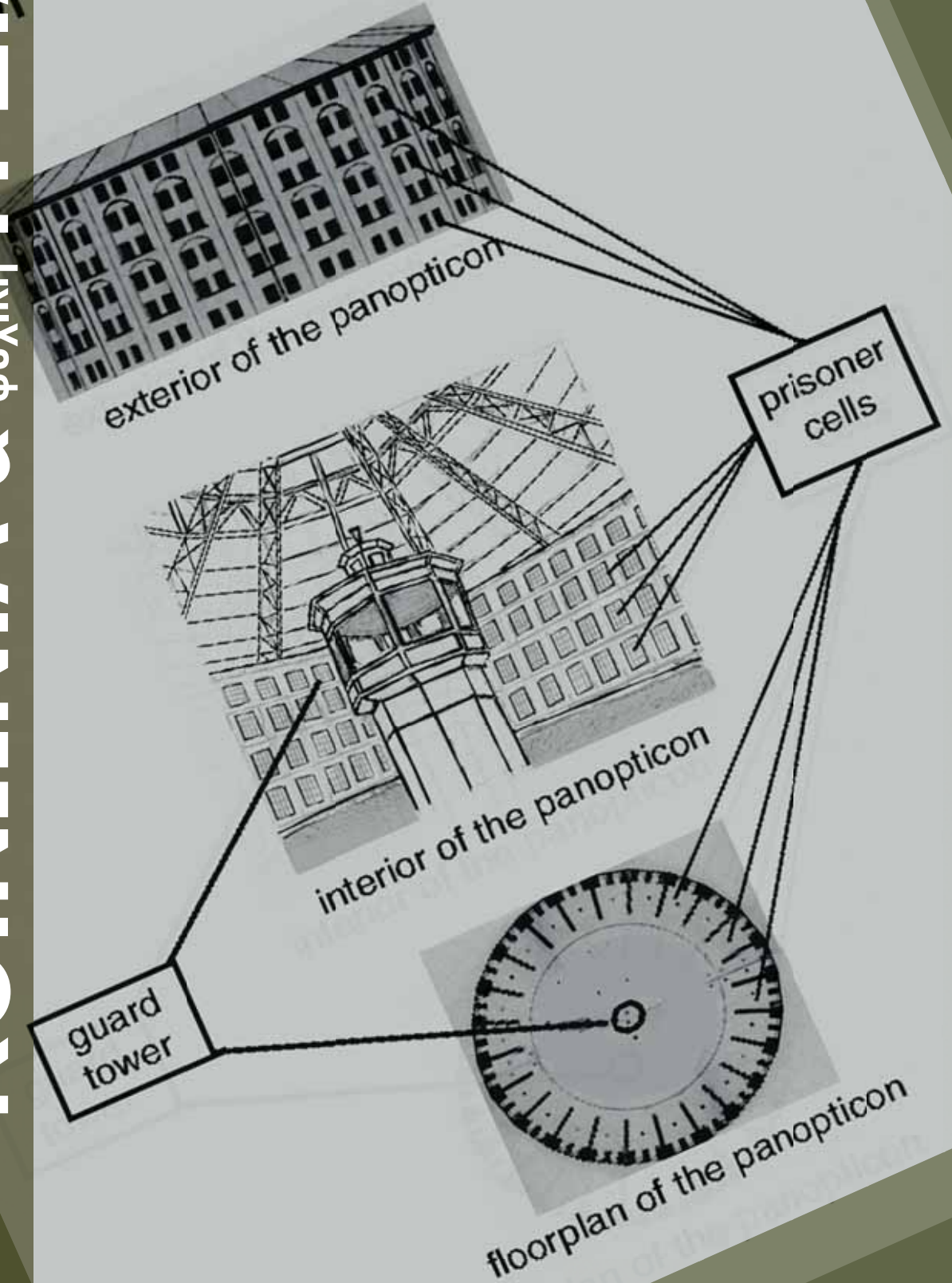
Επιστημονική Περιοδική Έκδοση για Θέματα Υγείας και Κοινωνικού Αποκλεισμού

Οκτώβριος 2008, Τεύχος 9^ο

ΚΟΙΝΩΝΙΑ & ΨΥΧΙΚΗ ΥΓΕΙΑ

DESIGN OF THE PANOPTICON

Θεματική Ενότητα
Άνθρωποι και Φυλακές

Ιστορίες σε Πρώτο Πρόσωπο για τις περιπτώσεις Ακούσιου Εγκλησμού και στέρησης δικαιοπρακτικής ικανότητας *

Tristano Jonathan Ajmone (Ιταλία) **

Το όνομά μου είναι Tristano Jonathan Ajmone, είμαι 34 χρόνων, ζω στην Ιταλία και, για ένα διάστημα 5,5 ετών από το 1998 μέχρι το 2003, ήμουν σε καθεστώς δικαστικής-ψυχιατρικής επιτήρησης έπειτα από δικαστική εντολή σύμφωνα με την οποία ήμουν «μερικώς ανίκανος για καταλογισμό» (δικονομική διατύπωση με βάση την οποία ένας παραβάτης απαλλιάσσεται από την ηθική υπαιτιότητα για τις πράξεις που κατηγορείται).

Το δικαστήριο αποφάσισε πως ήμουν ψυχικά πάσχων ύστερα από μια πεντάλεπτη συνάντηση με τον ειδικό ψυχίατρο του δικαστηρίου ο οποίος με επισκέφθηκε στη φυλακή. Παρόλο που δεν ανταλλάξαμε και πολλές κουβέντες, αυτός αποφάσισε ότι ήμουν ένας ψυχωτικός.

Ενώ το ιταλικό δίκαιο εφαρμόζει μείωση του χρόνου έκτισης της ποινής στη φυλακή για εγκλήματα που έχουν συντελεστεί από άτομα με τη διάγνωση μερικής ευθύνης λόγω ψυχικής ασθένειας, η αλήθεια είναι ότι μετά από την έκτιση της ποινής, ορίζεται μια περίοδος *κλειστής θεραπείας* (CCC-Casa di Cura e Custodia/Monάδα υψηλής Φροντίδας και Φύλαξης) σε ειδικές δομές που ονομάζονται OPG (Ospedale Psichiatrico Giudiziario/Δικαστικό Ψυχιατρικό Νοσοκομείο, εφεξής Δ.Ψ.Ν.).

Για τους ανθρώπους με απόφαση πλήρους απαλλοτρίωσης λόγω ψυχικής ασθένειας, η ποινή μετατρέπεται εξολοκλήρου σε «θεραπεία», οπότε

«απαλλιάσσονται» και επιβάλλεται θεραπεία στις δομές των Δ.Ψ.Ν. για δύο, πέντε ή δέκα χρόνια κατ'ελάχιστο.

Στη δική μου περίπτωση, καταδικάστηκα για 3 χρόνια φυλάκιση και –μετά την έκτιση της ποινής μου σε κανονική φυλακή– σε ένα χρόνο θεραπείας (που στη συνέχεια επεκτάθηκε από τους ψυχιάτρους σε 2,5 χρόνια). Αν και οι άνθρωποι με τη διάγνωση του μερικώς πάσχοντα αναγνωρίζονται ως άνθρωποι που υποφέρουν από ψυχικές διαταραχές, στην Ιταλία αναβάλλονται οι λεγόμενες θεραπείες για μετά το τέλος έκτισης της ποινής. Έτσι, στην περίπτωσή μου, με χαρακτήρισαν ψυχικά άρρωστο, με έστειλαν σε κανονική φυλακή για μια περίοδο τριών χρόνων, μετά από την οποία έπρεπε να θεραπευτώ.

Ο 7ος Τομέας του Τρόμου

Ούτως ή άλλως, η πνευματική μου κατάσταση ήταν τέτοια που το σύνθημα προσωπικό των φυλακών δεν μπορούσε να ανταπεξέλθει μαζί μου, οπότε μεταφέρθηκα στον ειδικό ψυχιατρικό τομέα εντός της φυλακής του Le Vallette, στο Τορίνο. Σ' αυτό τον ειδικό τομέα (εκείνη την εποχή ονομάζονταν «Settima Sezione bloccata»/«7ος τομέας της Πτέρυγας Α»), με κλείδωσαν σε ένα πολύ μι-

* "First Person Stories on forced interventions and Being Deprived of legal capacity" (India, 2006). Έκδοση της WNUSP (World Network of Users and Survivors of Psychiatry) και της Barpu Trust for Research on Mind and Discourse (Ινδία) όπου περιλαμβάνεται και η μαρτυρία του Tristano Jonathan Ajmone. Όλη η έκδοση διατίθεται σε ηλεκτρονική μορφή στην ιστοσελίδα του συγγραφέα. Η μαρτυρία προέρχεται από το αρχείο της Μαρίας Φαφαλιού. Μετάφραση: Σοφία Αδάμ.

** Επιστών της Ψυχιατρικής και πρόεδρος της OISM (Osservatorio italiano Salute Mentale/Ιταλικό Παρατηρητήριο για την Ψυχική Υγεία). Περισσότερες πληροφορίες στην προσωπική ιστοσελίδα του συγγραφέα: <http://www.tristano-ajmone.oism.info>.

κρό κελί. Το κελί ήταν περίπου 9 τ.μ.· είχε κάγκελα στα παράθυρα και στην εσωτερική πόρτα· η εξωτερική πόρτα ήταν σιδερένια με γόμωση τσιμέντου και στο μέσο της είχε ένα ηχομονωτικό γυαλί σε 3 στρώσεις που καθιστούσε εφικτή την επιτήρηση του κελιού απ' έξω, αλλά ο ήχος δεν μπορούσε να βγει από το κελί, ούτε μπορούσα να ακούσω τι γινόταν έξω όταν έκλεινε η πόρτα· η τουαλέτα ήταν σε ανοιχτό μέρος, έτσι ώστε να είμαι πάντα ορατός από τους φύλακες· υπήρχε ένας μικρός νιπτήρας χωρίς ζεστό νερό· το κρεβάτι ήταν ένα μεταλλικό ράντζο που είχε σταθεροποιηθεί με τσιμέντο στο δάπεδο, έτσι ώστε να μην μπορείς να το μετακινήσεις· υπήρχε ένα τραπέζι και ένα τετραγωνισμένο ντουλάπι, και τα δύο κολλημένα σταθερά στον τοίχο· ο διακόπτης για το φως ήταν έξω από το κελί, οπότε όταν οι πόρτες κλείδωναν, μόνο οι φύλακες μπορούσαν να τον ανοιγοκλείσουν· το παράθυρο δεν είχε τζάμι, μόνο πλεξιγκλάς, οπότε είχε πολύ κρύο το χειμώνα· ...στο κελί υπήρχε μία τηλεόραση για «παρέα».

Με την άφιξη στον 7ο Τομέα, μας πήραν τα κορδόνια από τα παπούτσια, τις ζώνες και ό,τι σκονιά είχαμε· δεν μας άφησαν ρούχα με κουκούλλες, ούτε ξυραφάκια, μολύβια, βελόνες ή ο,τιδήποτε θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί για αυτοτραυματισμό. Σε περίπτωση αμφιβολίας, οι ψυχίατροι θα άφηναν το άτομο μόνο μ' ένα ζευγάρι εσώρουχα, ένα πουλόβερ και μία κουβέρτα· αυτό λεγόταν «la rimozione» (η αφαίρεση) η οποία αφορούσε όλους τους ανθρώπους σε καθεστώς υψηλής επιτήρησης.

Στον 7ο τομέα δεν εφαρμοζόταν η καθήλιωση των 4 άκρων· το σύστημα τιμωρίας ήταν η ιεροτελεστία του ξυλοδαρμού. Συνεπώς, εκτός από τη συνηθισμένη καθημερινή κακοποίηση, συχνά πυκνά, μέσα στη νύχτα θα έβληπες τα φώτα όλου του διαδρόμου να σβήνουν, αφήνοντας όλο τον τομέα στο σκοτάδι, και θα άκουγες τα βήματα τεσσάρων ή πέντε φυλακών, το οποίο σήμαινε σίγουρα ότι θα «σέρβιραν βρασμένο κρέας» [έτσι το λένε στη φυλακή] σε κάποιον. Όταν συνέβαινε αυτό όλοι τρέμαμε από το φόβο μας, ελπίζοντας ότι τα βήματα θα συνεχίσουν περνώντας το κελί μας. Τότε, θα ακούγαμε το κλειδί να γυρνάει στην κλειδαριά του

κελιού και ο ξυλοδαρμός θα ξεκινούσε. Συνήθως κρατούσε ένα τέταρτο της ώρας, όχι περισσότερο. Θυμάμαι ότι άκουγες το θόρυβο από τις κλιωσιές και τις γροθιές πολύ δυνατά μέσα στη νύχτα –ο συγκρατούμενος τον οποίον χτυπούσαν ήταν σε τέτοια σύσπαση από τον πόνο που συνήθως δεν τα κατάφερνε να φωνάξει, μπορεί να ούρλιαζε λίγο στην αρχή, αλλά αφού οι πρώτες κλιωσιές από τις μπότες χτυπούσαν το στομάχι και τα πλευρά, συνήθως θα άρχιζε να αφήνει ένα συριγμό από τον πόνο κι όχι κραυγή. Συνηθίζαμε να αποκαλούμε αυτές τις επισκέψεις «το απόσπασμα θανάτου».

Μια φορά –καθώς λόγω του στοιβάγματος, μοιραζόμουν το κελί με έναν άλλο κρατούμενο– ο συγκρατούμενός μου έδωσε δύο μπαταρίες στον τύπο που έμενε στο κελί απέναντί μας. Ο τύπος κατάπιε τις μπαταρίες –δεν άντεχε να μείνει άλλο εκεί μέσα και σχεδίαζε να καταλήξει σε νοσοκομείο για πολίτες για να του αφαιρέσουν τις μπαταρίες από το στομάχι, όπου θα μπορούσε και να ξεκουραστεί μέχρι το εξιτήριο. Όταν είπε στους φύλακες ότι είχε καταπιεί μπαταρίες, τον έσυραν στο διάδρομο από τα μαλλιά, με γροθιές και κλιωσιές, και μετά ήρθαν στο δικό μας κελί για να χτυπήσουν τον συγκρατούμενό μου (που ήταν ο μόνος που είχε μπαταρίες εκεί κοντά) και του χτύπησαν το κεφάλι στο νιπτήρα τέσσερις ή πέντε φορές. Ήταν χτυπημένος για αρκετές μέρες αλλά φοβόταν να φωνάξει το γιατρό γιατί αν δεν έδινε μια εξήγηση για τις μελανιές του ο γιατρός θα κατηγορούσε εμένα ότι τον χτύπησα, και δεν ήθελε να τιμωρηθώ εγώ γι' αυτά που του έκαναν οι φύλακες.

Αυτού του είδους η βαναυσότητα και κακοποίηση –και πολλά άλλα επεισόδια που θα παραλείψω για λόγους συντομίας– απλά συμβαίνουν σε ψυχιατρικούς τομείς, όπου οι εσώκλειστοι είναι κυρίως άνθρωποι που υποφέρουν, αδύναμοι και όχι στενά συνδεδεμένοι με τον υπόλοιπο πληθυσμό της φυλακής. Παρόμοιες παρεμβάσεις δεν θα ήταν δυνατόν να πραγματοποιούνται στους κανονικούς τομείς των φυλακών χωρίς τον κίνδυνο εξέγερσης. Η ουσία είναι ότι οι ψυχίατροι, που είναι υπεύθυνοι σε τέτοιες πτέρυγες, συγκαλύπτουν αυτές τις πρακτικές καθιστώντας αβάσιμη κάθε προσπάθεια

που κάνει ο έγκλειστος για να αναφέρει τί συμβαίνει εκεί μέσα. Επίσης, στον 7ο τομέα δεν είναι δυνατόν να μιλήσεις στον ψυχίατρο χωρίς την παρουσία του φύλακα, οπότε ο καθένας πρέπει να είναι πολύ προσεκτικός για το τι θα ξηστομίσει.

Οι δύο ψυχίατροι, που διευθύνουν τον 7ο Τομέα είναι επιφανείς ψυχίατροι στην Ιταλία. Και οι δύο στο μέσο μιας λαμπρής πολιτικής καριέρας, ενώ δημόσια προωθούν τα δημοκρατικά ιδεώδη στην Ψυχιατρική μεταρρύθμιση που λέγεται ότι συντελείται στην Ιταλία.

«Ιερά Στρατόπεδα» για τις Ανήσυχες Ψυχές

Έτσι, ύστερα από τέσσερις μήνες πόνου και τρόμου στον 7ο Τομέα, μεταφέρθηκα σε ένα ψυχιατρικό νοσοκομείο για πολίτες ως κατάδικος υπό περιορισμό. Το μέρος ήταν ένα συνηθισμένο ιδιωτικό ψυχιατρικό ίδρυμα το οποίο κατά καιρούς συνήθιζε να φιλοξενεί κατάδικους για θεραπεία. Το μέρος ήταν τεράστιο και καλά φροντισμένο. Ήταν καθαρό, το φαγητό ήταν καλό, και το προσωπικό φερόταν σχετικά με σεβασμό –ήταν στην ιδιοκτησία και υπό τη διεύθυνση της Καθολικής Εκκλησίας.

Στους 18 μήνες που πέρασα εκεί, κατάφερα να καταλαγιάσω την εσωτερική μου αναταραχή που οφειλόταν στην προηγούμενη εμπειρία, και ταυτόχρονα έμαθα πως δουλεύουν τα μη δικαστικά ψυχιατρικά ιδρύματα. Αν και το μέρος ήταν άνετο και καθαρό και δεν μας παρενοχλούσαν ιδιαίτερα, ένα πράγμα ήταν ξεκάθαρο: το τίμημα που όλοι έπρεπε να πληρώσουμε για τον «παράδεισο αντί της κόλλασης» ήταν να παίρνουμε όλα τα φάρμακα χωρίς καμιά διαμαρτυρία. Το ίδρυμα δεν ανεχόταν καμιά αμφισβήτηση για τα φάρμακα που μας έδιναν, έπρεπε απλά να τα καταπίνουμε και να «ησυχάζουμε». Δεν μας επιτρεπόταν ούτε να ρωτάμε τους νοσοκόμους τί φάρμακα μας έδιναν.

Θυμάμαι αυτούς τους 18 μήνες ως την περίοδο της ζωής μου που ήμουν περισσότερο από ποτέ σε καταστολή. Σταδιακά πέρασα σε μια πνευματική κατάσταση που πλησίαζε την κατάσταση των φυτών. Ήταν πολύ δύσκολο να ανταπεξέλθεις στις παρενέργειες. Τα άκρα μου έτρεμαν συνέχεια, πά-

χαινα όλο και περισσότερο, το μυαλό μου ήταν σε σύγχυση, και σύντομα δεν μπορούσα να διαβάσω ούτε ένα μυθιστόρημα. Κάθε πράξη ανυπακοής στο προσωπικό κατέληγε σε αναφορά στο δικαστικό επιμελητή, ο οποίος θα ανακαλούσε το προνόμιο του κατ' οίκον περιορισμού και θα μ' έστελνε στη φυλακή. Οπότε έπρεπε να το βουλώσω και να καταπιώ ό,τι απαιτούσε το προσωπικό, που κυρίως σήμαινε νευροληπτικές ενέσεις χωρίς κανένα πόνο.

Αυτό που πραγματικά με ενοχλούσε ήταν ότι οι ασθενείς με δικαστική εντολή βρίσκονταν υπό συνεχή απειλή ότι «αν δεν τους άρεσαν οι κανόνες» θα μπορούσαν «να γυρίσουν από εκεί που ήρθαν», δηλαδή στη φυλακή. Επομένως, υπήρχαν δύο μέτρα και δύο σταθμά: οι ίδιοι γιατροί που στο δικαστήριο μας έβγαζαν «ψυχικά ασθενείς και ανίκανους να αντέξουμε τη συνήθη ζωή στη φυλακή» ήταν έτοιμοι να μας ξαναστείλουν στη φυλακή αν δεν υπακούσαμε στις εντολές τους. Παρόλο που το ίδρυμα έμοιαζε καθαρό και ήρεμο, μας επέβαλλαν ένα καθεστώς υπακοής στο οποίο οι κανόνες διαμορφώνονταν επί τόπου και έπρεπε να τηρηθούν τυφλά.

Κατά τη διάρκεια της παραμονής μου σ' αυτό το ίδρυμα, η αστυνομία έκανε έφοδο και κατάσχεσε μια σημαντική ποσότητα φαρμάκων που είχαν ληξεί. Οι τοπικές εφημερίδες κάλυψαν το γεγονός. Τρεις μέρες μετά την έφοδο της αστυνομίας, μου χορήγησαν ληγμένο σιρόπι για το βήχα. Όπως είναι η πρακτική στην Ιταλία, οι περισσότερες υποθέσεις στα δικαστήρια εναντίον ιδιωτικών νοσοκομείων απλά μπαίνουν στο αρχείο και ξεχνιούνται.

Τομεακή Ψυχιατρική: Στρατόπεδα 5 Σταδίων

Μετά από ένα χρόνο στο Καθολικό ψυχιατρικό νοσοκομείο, μεταφέρθηκα σε μια ιδιωτική «κοινότητα» (comunità όπως ορίζονται στο Ιταλικό Σύστημα Ψυχικής Υγείας), που ήταν μια έπαυλη στην εξοχή, πολύ μακριά από το σπίτι και την οικογένειά μου.

Η μετακίνηση οφειλόταν στην ψευδή εφαρμογή του περίφημου Νόμου 180 (συχνά αναφέρεται

εσφαλμένα ως ο Νόμος Basaglia]. Αυτός ο νόμος θεσπίστηκε το 1978 και σκόπευε να καταργήσει τα ψυχιατρικά άσυλα. Στην πραγματικότητα χρησιμοποιείται κυρίως για να εξαναγκάσει τους ψυχικά ασθενείς να μετακινούνται από τη μία δομή στην άλλη. Τεχνικά μιλώντας, ως συνέπεια αυτού του νόμου, οι ασθενείς δεν επιτρέπεται να μείνουν περισσότερο από ένα χρόνο στο ίδιο μέρος, γιατί διαφορετικά το μέρος μετατρέπεται σε ίδρυμα μακράς παραμονής (ένα «άσυλο»). Αυτός είναι ο λόγος που αναγκάστηκα να φύγω από το προηγούμενο ίδρυμα. Το αποτέλεσμα αυτής της διαδικασίας «αποϊδρυματοποίησης» είναι ότι οι άνθρωποι μετακινούνται πάνω-κάτω στη χώρα σαν ταχυδρομικά δέματα, διακόπτοντας πλήρως τη ζωή τους, αποθαρρύνοντας κάθε σοβαρή προσπάθεια δημιουργίας ανθρώπινων σχέσεων με διάρκεια στο χρόνο. Και, φυσικά, φτάνοντας στο νέο ίδρυμα, το πρόγραμμα αποκατάστασης αρχίζει πάλι από το μηδέν στο τετράγωνο.

Αυτή η «κοινότητα» φιλοξενούσε 30 άτομα με Ψυχιατρική διάγνωση. Κάποιοι από εμάς ήταν με δικαστική εντολή, άλλοι όχι. Μερικοί ήταν εκεί λόγω προβλημάτων εθισμού με ουσίες ή αλκοολισμού, και το δικό τους καθεστώς ήταν «ήπια τιμωρία», που σήμαινε ότι η παραμονή τους ήταν μια δοκιμαστική περίοδος αποκατάστασης ως ενδημική προσέγγιση σε μεγαλύτερες δικαστικές ποινές. Με άλλα λόγια, αν δεν συμμορφώνονταν θα διώκονταν ως ναρκομανείς από τον κρατικό μηχανισμό (δικαστήρια και κοινωνικούς λειτουργούς) και θα κατέληγαν να έχουν πολλή προβλήματα.

Τη μέρα που έφτασα, πέρασα αμέσως από σωματικό έλεγχο και όλες μου οι αποσκευές ελέγχθηκαν λεπτομερώς. Μου κατάσχεσαν τα ξυραφάκια, βελόνες και τα προφυλακτικά. Αυτό το μέρος (όπως και το προηγούμενο) ήταν ένα μικτό ως προς τα φύλα ίδρυμα, οπότε σκέφτηκα ότι ήταν παράλογο να μας απαγορεύουν να έχουμε προφυλακτικά, ειδικά εφόσον ήταν σαφές ότι οι σεξουαλικές επαφές ήταν συνήθης πρακτική ανάμεσα στους ενοίκους, παρόλο που θεωρούνταν παράβαση του κώδικα και θα μπορούσε να σημάνει την αποβολή από την κοινότητα. Επίσης, αρκετοί άνθρωποι εκεί προέρχονταν από μια ζωή στο δρόμο και στην

εξάρτηση από ουσίες, και τα μεταδιδόμενα νοσήματα αποτελούσαν ρίσκο. Οι ψυχίατροι έδιναν μεγαλύτερη σημασία στους ηθικούς κανόνες παρά στην κοινή ιατρική λογική. Περιέργως, στο ίδρυμα της Καθολικής Εκκλησίας, δεν έκαναν καμία παρέμβαση σε τέτοια θέματα, και μπορούσαμε ελεύθερα να έχουμε προφυλακτικά και να απολαμβάνουμε ερωτικές σχέσεις (όχι με το προσωπικό).

Επίσης, σ' αυτή την κοινότητα δεν μπορούσαμε να έχουμε λεφτά και να κρατάμε τα τσιγάρα μας. Όλα τα χρήματά μας, τα διαχειριζόταν το προσωπικό και μας έδιναν να καπνίσουμε σύμφωνα με τις διαθέσεις των ψυχιάτρων. Έτσι, παρόλο που ήταν ένα σχετικά ανοικτό μέρος, είχε πολλούς κώδικες συμπεριφοράς που θύμιζαν φυλακή.

Οι υπεύθυνοι του προγράμματος αποκατάστασης (ψυχολόγοι και εκπαιδευτές) μας ανάγκαζαν να συμμετέχουμε σε πλήθος δραστηριοτήτων, οι περισσότερες από τις οποίες ήταν από τη φύση τους παιδιόστικες. Για παράδειγμα, έπρεπε να παίζουμε κρυφτό σε ομάδες, να οργανώνουμε κυνήγια θησαυρού, και άλλα παιχνίδια από αυτά που παίζεις όταν είσαι στην πρώιμη παιδική ηλικία στο σχολείο. Οπότε η εμπειρία ήταν σαν να ήσουν η Αθήνη στη Χώρα των Θαυμάτων, και ήμασταν όλοι πολύ αποπροσανατολισμένοι από τη ζωή μας έξω και από τους λόγους που μας έκαναν να βρισκόμαστε εκεί· αλλά δεν υπήρχε χρόνος να σκεφτείς γιατί η καθημερινή μας ζωή ήταν προγραμματισμένη λεπτομερώς και δεν άφηνε κενά για να ξανασκεφτείς την κατάστασή σου. Ήταν σαν παιδικός σταθμός για ενήλικες, και ήταν κάτι αρκετά παράξενο αφού ορισμένοι ένοικοι ήταν εκεί ύστερα από σοβαρά εγκλήματα, όπως φόνους. Επίσης, μας υποχρέωναν να πάρουμε ισχυρά ψυχοφάρμακα σε τεράστιες ποσότητες (κάποιοι έπαιρναν έξι ή επτά διαφορετικά χάπια ταυτόχρονα).

Εκεί, μας υποχρέωναν να δουλεύουμε. Για παράδειγμα, έπρεπε να καθαρίζουμε τη δομή, να ετοιμάζουμε την τραπεζαρία, και να εκτελούμε άλλα καθήκοντα. Σύμφωνα με τον Ιταλικό νόμο, αυτά τα καθήκοντα αποτελούν εργασία, και ακόμα και στις υποθέσεις διαζυγίων το Κράτος αναγνωρίζει για τις νοικοκυρές, ότι η φροντίδα του σπιτιού είναι πραγματική εργασία για την οποία μπορούν να ζη-

τήσουν αποζημίωση. Εμείς αναγκαζόμαστε να εργαστούμε και δεν παίρναμε καμιά αποζημίωση γι' αυτό. Η δουλειά που κάναμε επέτρεπε στο ίδρυμα να γλιτώνει χρήματα από τα έξοδα του προσωπικού –παρότι ισχυρίζονταν ότι ήταν για το δικό μας καλό που μας έβαζαν να δουλεύουμε (ο σκοπός ήταν θεραπευτικός!).

Απόδραση από την Κόλληση: Επιστρέφοντας στη Φυλακή

Μετά από μερικούς μήνες, έφυγα από τη δομή για να επιστρέψω στη φυλακή, γιατί δεν άντεχα πλέον τους ρυθμούς εργασίας, τη μαζική χρήση ψυχοφαρμάκων, και την αέναη αλληλουχία των ψευδών υποσχέσεων αναφορικά με το πρόγραμμα κοινωνικής μου αποκατάστασης και τα επόμενα βήματά του. Εφόσον δεν μας επέτρεπαν να χρησιμοποιούμε ή να έχουμε τηλέφωνα, και μου απαγορευόταν να έχω πρόσβαση στο φαξ για να επικοινωνήσω με το δικαστή ή να καλέσω την αστυνομία, σκαρφάλωσα το φράχτη, έτρεξα στο πλησιέστερο αστυνομικό τμήμα και τους ζήτησα να με πάρουν πίσω στην κανονική φυλακή. Για τη φυγή μου από τη δομή με κατηγορήσαν επιπλέον με απόδραση από φυλακή.

Η «Θεραπεία Ξεκινάει»: Μπαίνοντας στο Δ.Ψ.Ν. του Montelupo

Σύντομα μετά την επιστροφή μου στη φυλακή, η περίοδος έκτισης της ποινής σε φυλακή τελείωσε και ξεκίνησε η περίοδος της Κλειστής Θεραπείας στο Δ.Ψ.Ν. Έτσι μεταφέρθηκα στο Δ.Ψ.Ν. του Montelupo Fiorentino,¹ κοντά στη Φλωρεντία.

Το Montelupo είναι μια παλιά έπαυλη των Μεδίκων, την οποία συνηθίζαμε να αποκαλούμε «το κάστρο» γιατί είχε πύργους. Είχε μετατραπεί σε «άσυλο για εγκληματίες τρελούς» στα τέλη του 19ου αιώνα και ήταν πολύ παλιά και παρηκμασμένη δομή.

Υπάρχουν 5 δομές Δ.Ψ.Ν. στην Ιταλία (Montelupo Fiorentino, Aversa, Castiglione delle Stiviere, Barcelona Pozzo di Gotto, και Sant' Eframio). Μόνο σε μία από αυτές δεν υπάρχουν κάγκελα και αστυνομικοί (Castiglione delle Stiviere), οι άλλες είναι δομές φυλακών. Αν δεν έπαιρνες τόσο πολλά ψυχοφάρμακα δεν θα έλεγες πως είναι νοσοκομεία, αν και τα αποκαλούν έτσι.

Η ζωή ήταν πραγματικά μίζερη εκεί· οι περισσότεροι άνθρωποι ζούσαν σε μια κατάσταση πλήρους αυτο-εγκατάλειψης και απλά έχαναν την ελπίδα ότι θα ξαναβρούν την ελευθερία τους. Νέοι και ηλικιωμένοι ήταν με τον ίδιο τρόπο σε καθεστώς μεγάλης φαρμακευτικής αγωγής και είχαν τόσες παρενέργειες που θα τους καταλάβαινες ακόμα και αν τους έβλεπες από μακριά. Το μέρος ήταν πραγματικά βρώμικο και απαίσιο. Μου πήρε πολύ χρόνο να συνηθίσω τη δυσωδία.

Στον τομέα των νέων εισαγωγών (γνωστό ως «sezione d'osservazione»/τομέας επιτήρησης) τα κελιά ήταν φίσκα. Στο δικό μου κελί ήμασταν οκτώ άτομα σε ένα χώρο που προορίζονταν για τέσσερα άτομα –και δεν μας επέτρεπαν κουκέτες από φόβο μην κρεμαστούμε. Με οκτώ κρεβάτια στο κελί δεν μπορούσαμε ούτε να καθαρίσουμε το δωμάτιο, γιατί δεν είχαμε χώρο να κουνήσουμε τα κρεβάτια.

Στο Δ.Ψ.Ν. ζούσαμε σε ένα διαρκές καθεστώς φόβου· φόβο για τους φύλακες που είχαν το καθήκον να διατηρήσουν τάξη με ένα μιλιταριστικό τρόπο και φόβο για τους γιατρούς που ήταν πάντοτε έτοιμοι να εφαρμόσουν την καθήλωση των 5 σημείων, να αυξήσουν τα φάρμακα και να στείλουν μια αρνητική αναφορά στο δικαστικό επιμελητή, ο οποίος θα πρόσθετε άλλους έξι μήνες θεραπείας χάρη στη νομική διάταξη που είναι γνωστή ως «proroga» (από το «prorogation» που θα πει παράταση, το οποίο εμείς αποκαλούσαμε «la stecca»-«η βέργα»). Αλλά πάνω από όλα, φοβόμαστε ότι δεν θα βλέπαμε την ελευθερία ξανά.

Είναι δύσκολο να περιγράψεις πώς αισθάνεται ένας έγκλειστος του οποίου η ποινή συνδέεται με ένα θεραπευτικό πρόγραμμα που μπορεί να διαρ-

1. <http://www.opgmontelupo.it>

κέσει για πάντα (όντως πολλοί άνθρωποι εισάγονται στο Δ.Ψ.Ν. για μια περίοδο θεραπείας 2 χρόνων και καταλήγουν να πεθαίνουν εκεί ύστερα από μια ολόκληρη ζωή «παράτασεων»). Σε αντίθεση με τον άνθρωπο που έχει καταδικαστεί σε θάνατο, ο όμηρος του ψυχιατρείου βασανίζεται ανάμεσα στην υπόσχεση της επικείμενης ελευθερίας και τον κίνδυνο της αίτησης για άλλους 6 μήνες θεραπείας. Σε ένα τέτοιο καθεστώς αβεβαιότητας, είναι πολύ δύσκολο να επενδύσεις σε οτιδήποτε. Είναι σαν να προσπαθείς να χτίσεις ένα σπίτι σε κινούμενη άμμο.

Έχω συναντήσει ανθρώπους που έχουν φυλακιστεί σε Δ.Ψ.Ν. μόνο και μόνο γιατί κρίθηκαν «κοινωνικά επικίνδυνοι». Τα «εγκλήματα» που τους έφεραν σ' αυτές τις δομές είναι συνήθως απερίσκεπτες πράξεις που οφείλονται σε καταστάσεις εσωτερικής απελπισίας. Αφού έχουν στερηθεί το δικαίωμα να υπερασπιστούν τον εαυτό τους στο δικαστήριο από τον ψυχίατρο που τους στιγματίσει ως «ανίκανους για καταλογισμό» (ο ακρογωνιαίος λίθος υπεράσπισης της Ιταλικής ψυχιατρικής), αυτοί οι άνθρωποι σύντομα βρίσκονται εγκλωβισμένοι σε μια φρικτή, απάνθρωπη πραγματικότητα –σε μέρη και καταστάσεις που δεν μπορούν παρά να διογκώσουν την αρχική οδύνη που τους έφερε σ' αυτό το σημείο.

Έχω γνωρίσει ανθρώπους που βρίσκονταν σε Δ.Ψ.Ν. για πέντε χρόνια επειδή έκλεψαν ένα πορτοφόλι ή επειδή έσπασαν από την οργή τους ένα παράθυρο. Άλλοι δεν μπορούσαν να θυμηθούν πια πώς κατέληξαν εκεί, αφού μεσολήβησαν δεκαετίες. Πολλοί πέθαναν χωρίς να ξαναδούν την ελευθερία.

Η βία ήταν ένα συνηθισμένο κομμάτι της καθημερινής μας ζωής στο Δ.Ψ.Ν.

Θυμάμαι ότι στο Δ.Ψ.Ν. υπήρχε ένας νεαρός Άραβας που φώναζε όλη τη νύχτα, κρατώντας τους πάντες ξάγρυπνους, οπότε την επόμενη μέρα ο φύλακας (που δεν κατάφερε να κοιμηθεί κατά τη νυχτερινή του βάρδια) μάζεψε τέσσερις ενοίκους, άνοιξε το κελί του Άραβα, και τους διέταξε «να τον περιποιηθούν». Οι ένοικοι έβγαλαν τον Άραβα έξω από το κελί του, στο διάδρομο, και κυριολεκτικά «τον χτύπησαν μέχρι τελικής πτώσεως» με γρο-

θιές, κλωτσιές, και επίσης χρησιμοποιώντας σκουπόξυλα. Αυτού του είδους η βία είναι κάτι που δεν θα περίμενες να συναντήσεις σε Ιταλικές φυλακές· μπορεί να συμβεί μόνο σε Δ.Ψ.Ν., όπου το καθεστώς είναι πλησιέστερο σε στρατόπεδα συγκέντρωσης των Ναζί, γιατί το ίδρυμα προωθεί τους τσάτσους μεταξύ των εγκλειστών και τους δίνει ως αντάλλαγμα προνόμια.

Στα Δ.Ψ.Ν., οι ψυχίατροι εφαρμόζουν καθηλώσεις 5 σημείων αντί για τη συνηθισμένη των 4 σημείων: πέρα από τους ιμάντες που σου δένουν στα άκρα, σου περνάνε και έναν ιμάντα από το στήθος. Αυτό τον ιμάντα τον αποκαλούμε τον «πέμπτο ιμάντα».

Θυμάμαι έναν άντρα μεγαλύτερο από 60 χρόνων που ήταν καθηλωμένος και στα 5 σημεία παρόλο που είχε τρεις βηματοδότες (οι γιατροί τον έβιασαν αμέσως όταν κατάλαβαν πως είχαν κάνει «λάθος»). Ένας άντρας μεγαλύτερος από 65 χρόνων ήταν καθηλωμένος στα 5 σημεία για 4 μέρες και 4 νύχτες στη σειρά, παρόλο που είχε βαριά ασθένεια στον πνεύμονα. Τον καθήλωσαν γιατί προσέβαλλε ένα γιατρό. Μερικές φορές η καθήλωση μπορούσε να κρατήσει για εβδομάδες.

Οι μουσουλμάνοι καθηλώνονταν με την ίδια μέθοδο χωρίς καμιά έγνοια για την ανάγκη τους να κάνουν τις πέντε υποχρεωτικές ημερήσιες προσευχές τους, ενώ τους ανάγκαζαν να παίρνουν φάρμακα κατά τη διάρκεια της νηστείας του Ραμαζανιού. Το θρησκευτικό δικαίωμα κάποιου έχει εξαλειφθεί παντελώς από τις Ιταλικές ψυχιατρικές πρακτικές.

Όντας ο ίδιος Μουσουλμάνος, μπορώ να πω χωρίς δισταγμό ότι υπάρχει διάκριση εναντίον των Μουσουλμάνων στην Ψυχιατρική. Σχεδόν σε κάθε δικαστική αναφορά, οι ψυχίατροι έγγραφαν επί μακρόν για το θρήσκευμά μου –κάτι που αναπόφευκτα ασκούσε πολιτική επιρροή στις δικαστικές αποφάσεις, ιδιαίτερα εφόσον αυτές οι αναφορές γράφονταν αμέσως μετά την 11η Σεπτεμβρίου. Η παραβίαση προσωπικών δεδομένων αναφορικά με το θρήσκευμα κατά την προετοιμασία των δικαστικών αναφορών παρατηρείται στην Ιταλία μόνο για τους μη-Χριστιανούς. Θυμάμαι, ότι και για τους Βου-

διστές εγκλησίτους προετοίμαζαν αναφορές που έκαναν μνεία στη θρησκευτική τους «διαφορά».

Στις ιταλικές φυλακές, όταν έγκλειστοι που δεν ανήκουν στην Ε.Ε. κάνουν απεργία πείνας διαμαρτυρόμενοι για την καταπάτηση των δικαιωμάτων τους, μεταφέρονται συχνά σε Δ.Ψ.Ν. για «Ψυχιατρική επιτήρηση». Αυτό αποτελεί ξεκάθαρο παράδειγμα, καθώς επίσης και ένα συχνότατο φαινόμενο, για τον τρόπο με τον οποίο ασκείται η Ψυχιατρική στην Ιταλία σήμερα ως όργανο άσκησης κοινωνικού ελέγχου για την καταστολή της εναντίωσης και της διαμαρτυρίας.

Έχω δει άνθρωπο, με εκ γενετής σωματική αναπηρία, να ξυλοκοπείται από τους φύλακες του Δ.Ψ.Ν., να τον ρίχνουν από τις σκάλες της έπαυλης και να συνεχίζουν να τον κλωτσούν και να τον γρονθοκοπούν καθώς κατρακυλούσε στις σκάλες –όλα αυτά γιατί απλά προσέβαλε ένα φύλακα και τον έφτυσε στα μούτρα. Αυτός είναι ο τρόπος που οι άνθρωποι που υποφέρουν «θεραπεύονται» στις Ιταλικές ψυχιατρικές κρατικές δομές.

Επειδή οι ψυχολόγοι παίρνουν μέρος στην προετοιμασία των αναφορών που χρησιμοποιούνται στα δικαστήρια, δεν είχαμε πραγματικά κάποιον από το προσωπικό για να εμπιστευτούμε. Πιστεύω ότι είναι φρικτό για έναν ψυχολόγο ή ψυχαναλυτή να προδίδει τη σχέση ασθενή-θεραπευτή/γιατρού με τέτοιο τρόπο, αν και αυτό είναι σύνθηρες σε κάθε Δ.Ψ.Ν. ή φυλακή. Σου προσφέρουν «βοήθεια» και μετά ανακαλύπτεις ότι όλα όσα είπες κατέληξαν στο γραφείο του δικαστή με τη μορφή της δικαστικής αναφοράς.

Το βίντεο «Socialmente Pericolosi»

Υπάρχει ένα βίντεο-ντοκιμαντέρ με τίτλο Socialmente Pericolosi (Κοινωνικά Επικίνδυνος), παραγωγή της Εθνικής Τηλεόρασης (Rai 3) που, απ' όσο γνωρίζω, έχει προβληθεί μόνο μια φορά, το 2002. Αυτό το βίντεο περιέχει εικόνες που μιλούν από μόνες τους για την Ψυχιατρική πραγματικότητα των ιταλικών Δ.Ψ.Ν. Η Ψυχιατρική δομή

στην οποία πραγματοποιήθηκαν τα γυρίσματα είναι αυτή της Aversa.² Νομίζω ότι τα Ηνωμένα Έθνη θα έπρεπε να λάβουν σοβαρά υπόψη την εξέταση αυτού του υλικού.

Οι διάλογοι είναι πολύ διαφωτιστικοί: οι έγκλειστοι διαμαρτύρονται στον εικονολήπτη ότι είναι όμηροι, ότι τους ναρκώνουν με φάρμακα και ότι τους βασανίζουν, ότι η καθήλωση χρησιμοποιείται ως μέσο τιμωρίας, ότι οι φύλακες τους ξυλοκοπούν συχνά και ότι έχουν εκπέσει στο καθεστώς σκάβου χωρίς καμιά ελπίδα να φύγουν από τη δομή.

Υπάρχει μια σκηνή όπου οι φύλακες πετάνε τσιγάρα στους φυλακισμένους· ο φύλακας φωνάζει «*Τσιγάρα³ για τα γαϊδούρια! Ελάτε γαϊδούρια, εδώ είναι τα τσιγάρα!*».

Το βίντεο δείχνει έναν νέο άνδρα κλειδωμένο σε απομόνωση σε ένα μικρό κελί (το «ενυδρείο») για οκτώ χρόνια γιατί έριξε μπουνιά στα μάτια ενός συγκρατούμενου. Είχε συλληφθεί για κλοπή αυτοκινήτου και την περίοδο που γίνονταν τα γυρίσματα είχε ήδη περάσει δέκα χρόνια σε αυτό το μέρος. Όντας τελείως μόνος, περνούσε όλη του τη μέρα κάτω από το στρώμα μιλώντας με τον εαυτό του. Υπάρχει μια σκηνή που ο άνδρας γράφει *αντίο* στο τζάμι του κελιού χρησιμοποιώντας τα κόπρανά του ως μαρκαδόρο.

Αυτά είναι μόνο μερικές αποσπασματικές εικόνες από τις συνθήκες που επικρατούν στην ιταλική Ψυχιατρική το 2001· δυνατές εικόνες που μιλούν καλύτερα από τις λέξεις, και γίνονται εύκολα αντιληπτές από τον καθένα.

Εξαιρούνται οι Ισχυροί: Η Άλλη Όψη της Ψυχιατρικής Παρέμβασης στη Δικαιοσύνη

Η άλλη όψη του νομίσματος της Δικαστικής Ψυχιατρικής εκφράζεται από αυτούς τους ανθρώπους που διαπράττουν σοβαρά εγκλήματα και τη γλιτώνουν υπηρετώντας λίγα χρόνια σε Δ.Ψ.Ν., άνθρωποι που έχουν διαπράξει σειρά φόνων και κερδίζουν την ελευθερία τους σε λίγα χρόνια (μερικές φορές ακόμα και σε τρία χρόνια).

2. <http://www.opgaversa.it>

3. Η λέξη που χρησιμοποιείται στην αγγλική μετάφραση είναι fags που στην αργκό σημαίνει «καψόνι» και «τσιγάρο».

Η εμπειρία μου με έκανε να αντιληφθώ ότι στην Ψυχιατρική η μοίρα του ασθενή καθορίζεται από την κοινωνική τάξη από την οποία προέρχεται· τους οικονομικούς του πόρους, τις γνωριμίες του εκτός ιδρύματος (ιδιαίτερα αν αφορούν σε ανθρώπους με επιρροή, πλούσιους ή επικίνδυνους). Πολλά υψηλόβαθμα στελέχη της Μαφίας καταφέρνουν να ξεφύγουν από τις διατάξεις του ειδικού νόμου για τη δίωξη της Μαφίας που ελέγχει το σύστημα των φυλακών, με τη βοήθεια των ειδικών ψυχιάτρων οι οποίοι τους χαρακτηρίζουν «ψυχικά ασθενείς και ασύμβατους με το σύστημα των φυλακών». Οπότε, θα βρεις πολλούς λαμπρούς εκπροσώπους της Μαφίας μέσα στα Δ.Ψ.Ν. ή ακόμα και μέσα στα τμήματα αυτών που βρίσκονται σε καθεστώς περιορισμού κατ' οίκον στα ιδιωτικά ψυχιατρικά νοσοκομεία, ενώ έχουν καταδικαστεί σε είκοσι χρόνια φυλάκιση, ή ακόμα και σε ισόβια. Στο όνομα του αγώνα για τη θεραπεία της «ψυχικής πάθησης», οι ψυχίατροι κατάφεραν να κατακτήσουν το νομικό σύστημα και να υπονομεύσουν την τυπική δικαστική διαδικασία, έτσι ώστε να μην υπάρχει πλέον ισορροπία στην έκτιση της ποινής: κάποιος μπορεί να βρεθεί φυλακισμένος για δώδεκα χρόνια επειδή έριξε μια μπουνιά στο πρόσωπο κάποιου, ενώ κάποιος άλλος μπορεί να διαπράξει μέχρι και έξι φόνους και να φυλακιστεί μόνο για έξι χρόνια.

Σε μια χώρα όπως η Ιταλία, με μακρά ιστορία Μαφίας και κυβερνητικής κακοδιαχείρισης, αυτή η συμμαχία μεταξύ Κράτους, δικαστικού συστήματος και Ψυχιατρικής δημιουργεί τεράστια καταστροφή η οποία παραβιάζει τα δικαιώματα κάθε πολίτη και θέτει σε κίνδυνο τις προσπάθειες της χώρας για να βάλει τέλος στο εσωτερικό της χάος.

Τα συσχετίζω όλα αυτά γιατί θέλω να μιλήσω για όλους τους ανθρώπους τους οποίους άφησα πίσω από τα κάγκελα των ψυχιατρείων, οι οποίοι πιθανά δεν θα ξαναδούν την ελευθερία, και για όλους αυτούς που πέθαναν στα χέρια της ψυχιατρικής. Δεν ζητάω εκδίκηση αλλά δικαιοσύνη· και καμιά δικαιοσύνη δεν μπορεί να αποδοθεί αν δεν ακουστεί η αλήθεια για τα Ιταλικά ψυχιατρικά ιδρύματα στην Ευρώπη.

Μεγάλος θόρυβος γίνεται για την αποκαλούμενη Ψυχιατρική μεταρρύθμιση στην Ιταλία. Όλα αυτά είναι ανοησίες και ψέματα. Οι ισχυρισμοί ότι η επιβλεβλημένη ιδρυματοποίηση σταδιακά εγκαταλείπεται και αντικαθίσταται από πιο «ανθρώπινες πρακτικές» είναι ψευδείς· είναι κάτι που ακούς στα συνέδρια και στην τηλεόραση, όμως οι καταναγκασμοί εφαρμόζονται όπως πάντα. Η κυβέρνησή μας σταμάτησε να δίνει στατιστικές για την ψυχική υγεία εδώ και μερικά χρόνια (ένα καθήκον το οποίο είναι υποχρεωμένοι να επιτεθούν στην ISTAT⁴), οπότε δεν έχουμε τη δυνατότητα να γνωρίζουμε πόσοι άνθρωποι έχουν υποστεί ακούσιο εγκλεισμό σε ίδρυμα, αναγκαστική φαρμακοληψία ή ο,τιδήποτε άλλο.

Έτσι, αγνοούμε τι πραγματικά συμβαίνει και είμαστε στο έλεος των λεγομένων των πολιτικών. Η προσωπική μου εμπλοκή με τους χρήστες ψυχιατρικών υπηρεσιών στην Ιταλία επιβεβαιώνει ότι δεν υπάρχει πραγματική αλληλεγγύη προς το καλύτερο στο Ιταλικό Σύστημα Ψυχικής Υγείας.

Οι Ιταλοί ψυχίατροι είναι αρκετά πονηροί ώστε να προβάλλουν δημοσίως, ως βιτρίνα, ασθενείς που έρχονται με ήπιες ψυχιατρικές εμπειρίες σε δομές στην κοινότητα, σε ιδιωτικά ιδρύματα ή έχουν την εμπειρία της εκούσιας θεραπείας. Έτσι συχνά ακούς μαρτυρίες από ασθενείς που δηλώνουν ικανοποιημένοι από τις υπηρεσίες ψυχικής υγείας, αλλά ποτέ δεν ακούς τις απειλησμένες κραυγές χιλιάδων ανθρώπων που έχουν απομονωθεί και βασανιστεί στα Ιταλικά Δ.Ψ.Ν. Αυτές οι κραυγές θα δημιουργούσαν μια μακριά σειρά από αλυσιδωτές αντιδράσεις, που θα προκαλούσαν αμηχανία και θα ταρακουνούσαν την ανώτατη διοίκηση στη Ρώμη. Η φύση των καταχρήσεων είναι τέτοια που δεν αφήνει κανένα περιθώριο για οποιαδήποτε άλλη εύλογη εξήγηση πέρα από τη χαρακτηριστική οκνηρή αδιαφορία των γραφειοκρατών που είναι αφοσιωμένοι στις καριέρες τους και στην ακηλίδωτη δημόσια εικόνα τους.

Το γεγονός ότι έχω γνωρίσει αρκετούς ψυχιάτρους οι οποίοι αποδείχτηκαν άνθρωποι με κατανόηση και με πρόθεση να μας υποστηρίξουν, χω-

4. www.istat.it/sanita/sociosan

ρίς να είναι προσβλητικοί, δεν ακυρώνει το γεγονός ότι η Ψυχιατρική έχει μια τρομακτικά απεριόριστη εξουσία –μια εξουσία που ανά πάσα στιγμή μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να καταστείλει κάθε διαφωνία. Στη θετική ή στην αρνητική εκδοχή, η Ψυχιατρική δεν προσωποποιείται σε κανέναν ψυχίατρο, αν και κάθε ψυχίατρος απολαμβάνει την πλήρη εκτελεστική εξουσία που του δίνει η Ψυχιατρική.

Η εμπειρία μου είναι ότι στην πλειονότητα των περιπτώσεων, αυτή η εξουσία χρησιμοποιείται με κακή προαίρεση με σκοπό να βλάψει, και ότι το επάγγελμα του ψυχιάτρου βασίζεται σε μια σειρά από άγραφους κανόνες, ο πρώτος από τους οποίους είναι ότι απαγορεύεται να καταγγείλεις ένα συνάδελφο. Έτσι συμβαίνει, συχνά πυκνά, να ακούς ψυχιάτρους να διαμαρτύρονται για τις γενικές συνθήκες της Ψυχιατρικής ή για τις συνθήκες στη μία ή στην άλλη δομή, αλλά δεν ακούς ποτέ ένα ψυχίατρο να καταγγείλει ή να μηνύει ένα συνάδελφο για εγκλήματα ή καταχρήσεις εξουσίας που ο ίδιος τον έχει δει να διαπράττει. Ακόμα και αν ορισμένα θύματα της Ψυχιατρικής καταφέρουν να κερδίσουν μηνύσεις εναντίον ψυχιάτρων, κανένας δεν θέτει το ερώτημα πώς οι συνάδελφοι αυτών των καταδικασθέντων ψυχιάτρων επέτρεψαν –με την *omertá* (τον ιταλικό όρκο σιωπής)– να συμβούν εξ αρχής αυτά τα εγκλήματα.

Έχω επίσης βρεθεί σε άλλο Δ.Ψ.Ν., στη Reggio Emilia, και θα μπορούσα να μιλήσω για πολλά άλλα επεισόδια ακραίας βίας που έχουν διαπραχθεί από το προσωπικό στους εγκλειστούς/ασθενείς, αλλά δεν βλέπω τον λόγο να το κάνω αφού στην Ιταλία δεν υπάρχει τρόπος για έναν ψυχικά ασθενή να διεκδικήσει δικαιοσύνη για τέτοιες περιπτώσεις κακοποίησης. Είμαστε ανυπόληπτοι και η μαρτυρία μας έχει απορριφθεί *a priori*. Οι ψυχίατροι έχουν ισχυρούς δεσμούς με την πολιτική και δικαστική εξουσία: έχουν σημαντικό ρόλο σε δικαστικές υποθέσεις ως ειδικοί, και όλοι έχουν συμμαχίες με πολιτικά πρόσωπα. Συνεπώς, για έναν πρώην χρήστη ψυχιατρικών υπηρεσιών, είναι απλά αδύνατο να βρει δικαιοσύνη. Επίσης, δεν είναι εύκολο να αποκτήσεις πρόσβαση στα μαζικά μέσα ενημέρωσης και να μεταδώσεις οποιοδήποτε μή-

νυμα για το ζήτημα της καταπάτησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Ψυχιατρική, και αν κάποιος το καταφέρει (χρησιμοποιώντας το Internet, για παράδειγμα) υπάρχει ο κίνδυνος να κινηθεί ο ιταλικός δικαστικός μηχανισμός εναντίον του και να καταλήξει να έχει σοβαρά μπλεξίματα.

Γι' αυτούς τους λόγους, έχω αποφασίσει να παραλείψω πολλές λεπτομέρειες στη μαρτυρία μου, αλλά ελπίζω ότι μια μέρα τα Ηνωμένα Έθνη θα κάνουν κάτι γι' αυτό το ζήτημα, και θα προσφέρουν στους επιζώντες της Ψυχιατρικής προστασία από το Κράτος, ώστε να αναφερθούμε εκτενώς στον τρόπο που βιώσαμε, δίνοντας ημερομηνίες και ονόματα. Χρειαζόμαστε κάτι σαν ένα δεύτερο γύρο από τις Δίκες της Νυρεμβέργης, γιατί πίσω από την εικόνα των ψυχιατρικών δομών, συντελούνται οι μεγαλύτερες καταπατήσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (των πλέον θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων: της ελευθερίας από τον φόβο και από την αυθαίρετη φυλάκιση).

Επάνοδος στην Ελευθερία, αλλά Όχι στη Ζωή

Ήταν μετά την επάνοδό μου στην ελευθερία όταν μπόρεσα να συνειδητοποιήσω τι πέρασα. Τελικά ο άνθρωπος συνηθίζει σε όλη, και μετά το πρώτο δυνατό χτύπημα είτε συνηθίζει είτε χάνεσαι. Αλλά τώρα που έχω επιστρέψει στην κοινωνία, ως ελεύθερος άνθρωπος, συνειδητοποιώ πόσο απομακρυσμένα από την καθημερινή ζωή ήταν τα ψυχιατρικά ιδρύματα!

Η εμπειρία μου στα προαναφερθέντα ψυχιατρικά ιδρύματα άφησε ένα ανεξίτηλο σημάδι οδύνης στην ψυχή μου, και γι' αυτό τον λόγο είμαι πάντα θλιμμένος και ανίκανος να τα καταφέρω στη ζωή. Συχνά ξυπνάω στη μέση της νύχτας καταβεβλημένος από επιθέσεις της μνήμης: βλέπω επιθέσεις με τα βασανιστήρια που κάνουν στους ανθρώπους στις δικαστικές ψυχιατρικές δομές, ακούω τις κραυγές απελπισίας τους. Ακόμα και αν έχουν περάσει χρόνια, καμιά φορά συμβαίνει να ξυπνήσω τρομαγμένος, ουρλιάζοντας για βοήθεια από ένα φύλλακα ή νοσοκόμο. Μετά συνέρχομαι από το λαβύρινθο των ονείρων και συνειδητοποιώ ότι είμαι

στο διαμέρισμά μου, μόνος μου, και ότι δεν υπάρχει πλέον φύλακας ή νοσοκόμος στο διάδρομο... είμαι μόνος, μόνος με τους φόβους μου. Το μόνο κελί που τώρα με περιορίζει είναι αυτό της αποξένωσης που ακολουθεί την αποκλήση που υπέστην στην Ψυχιατρική. Ελπίζω αυτές οι δομές να κλείσουν σύντομα και να μην ξαναοίξουν ποτέ.

Από τότε που ξαναγύρισα στην ελευθερία πολλών ασταμάτητα εναντίον των ψυχιατρικών πρακτικών, και βέβαια θα συνεχίσω να κάνω το ίδιο! Δεν θα σταματήσω ποτέ να παλεύω για τους ανθρώπους που είναι ακόμα εκεί μέσα, σε αυτά τα φρικτά μέρη! Αλλά οι περισσότερες προσπάθειες είναι χωρίς αποτέλεσμα γιατί οι ψυχίατροι και οι ψυχολόγοι έχουν υψώσει έναν μονωτικό τοίχο γύρω από τα ταξινόμητικά τους ενδιαφέροντα και σβήνουν τις φωνές μας.

Συχνά φοβάμαι ότι το κράτος θα με ξαναστείλει σ' αυτές τις φυλακές αν συνεχίσω με τις καμπάνιες μου. Αλλά ποια είναι η πραγματική αξία του θάρρους αν όχι να αντιμετωπίζεις το φόβο; Προσεύχομαι να μην καταλήξω ξανά εκεί, γιατί δεν θα το αντέξω δεύτερη φορά.

Στερνή μου Γνώση

Συμπερασματικά, έχω μάθει στο σχολείο ότι αυτό που χαρακτήριζε τα ναζιστικά στρατόπεδα συγκέντρωσης ήταν μια σειρά από χαρακτηριστικά γνωρίσματα: κάποιοι άνθρωποι θεωρούνταν ότι ανήκαν σε μια κατώτερη τάξη, θεωρούνταν ακατάλληλοι, και επομένως έπρεπε να στερηθούν την ελευθερία και να εγκλειστούν σε δομές φυλακών όπου υποχρεώνονταν να παρέχουν δωρεάν εργασία, να υποβάλλονται σε ιατρικά πειράματα, και να αποβάλλονται με «σιωπηρό» θάνατο.

Αυτά τα γνωρίσματα βίωσα στην ιταλική Ψυχιατρική. Αν και μπορεί να μην συμπίπτουν πάντα όλα στην ίδια δομή, είναι όμως βασικά συστατικά του ιταλικού ψυχιατρικού συστήματος. Επειδή τα έχουν καμουφλάρει, η κατάσταση μπορεί να μην είναι εμ-

φανής εκ πρώτης όψης, εντούτοις χρειάζεται μόνο μια επιδερμική εξέταση του ψυχιατρικού συστήματος για να καταλάβεις ότι λειτουργεί όπως ο μηχανισμός των στρατοπέδων συγκέντρωσης.

Στην Ιταλία, ο χαρακτηρισμός του ψυχικά ασθενούς έχει ως συνέπεια να εκπίπτεις σε μία κοινωνική υποκατηγορία όπου το άτομο δεν χάνει μόνο τα πολιτικά του δικαιώματα και συχνά την ελευθερία του, αλλά επιπλέον σου επιβάλλεται μια σειρά καθηκόντων όπως να προσφέρεις αναγκαστική εργασία και να υφίστασαι προγράμματα θεραπείας με ψυχοφάρμακα. Όλα αυτά παρουσιάζονται ως «το δικαίωμα στη θεραπεία» και το δικαίωμα στην «ορθή κοινωνική αποκατάσταση», η οποία στην πραγματικότητα είναι μια δεσμευτική υποχρέωση από την πλευρά του φερόμενου ως ασθενή να υποβληθεί σ' αυτά τα προγράμματα, αλλιώς αυτός/αυτή θα στερηθεί της ελευθερίας του/της και θα βρεθεί κλειδωμένος/η σε ολοκληρωτικά ψυχιατρικά ιδρύματα.

Η βία από την πλευρά του προσωπικού των ψυχιατρικών δομών είναι συνηθισμένη συνθήκη στην Ιταλία και εκεί όπου δεν ασκούν σωματική βία, η σωματική και η χημική καθήλωση αποτελούν συνήθειες πρακτικές.

Πέρα από την ακούσια νοσηλεία –που στην Ιταλία αποκαλείται TSO (Trattamento Sanitario Obbligatorio)– έχουμε επίσης ένα καθεστώς που λέγεται Accertamento Sanitario Obbligatorio⁵ το οποίο δίνει την εξουσία στους ψυχίατρους να επιβάλλουν στα άτομα αξιολόγηση της πνευματικής τους κατάστασης. Αυτό είναι ένα επικίνδυνο εργαλείο κοινωνικού ελέγχου που μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να σταματήσει τη διανοητική και πολιτική διαφωνία. Πράγματι αυτό, είναι μια σημαντική αιτία φόβου για τους επιζώντες που θα ήθελαν να καταγγείλουν αυτά που έζησαν και πέρασαν. Το γεγονός ότι υπάρχει ένας τέτοιος νόμος αποτρέπει όλα τα θύματα της Ιταλικής ψυχιατρικής να ασκήσουν κριτική όταν το επιθυμούν. Έχω συναντήσει εκατοντάδες θύματα της ψυχιατρικής, και σχεδόν όλοι παραπονιούνται για το ψυχιατρικό σύστημα και

5. Πιστοποιητικό Ακούσιας Νοσηλείας. Για το πλήρες κείμενο του νόμου: www.forumsalutementale.it/Leggi%20%20Co/txt_TSO%20normale.htm

για τον εκφοβισμό που τους ασκούν οι ψυχίατροι με την τεράστια εξουσία που διαθέτουν. Μέχρι σήμερα, δεν υπάρχουν μέσα για να μετρήσεις το μέγεθος της οδύνης και βλάβης που προκαλούν οι ψυχιατρικές παρεμβάσεις στους ιταλούς πολίτες και –εκτός κι αν ληφθούν δραστικά μέτρα για έρευνα και εξέταση από μια ανώτερη εξουσία– η κατάσταση θα παραμείνει η ίδια και όλα θα συνεχίζονται ως να έχουν καλώς, εξαιτίας του διασπρωμένου και χειραγωγημένου τρόπου που τα ΜΜΕ αποτυπώνουν την ψευδή «μεταρρύθμιση» που λέγεται ότι γίνεται στην Ιταλία.

Θα ήθελα να υπενθυμίσω ότι σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Πίνακα Κατάταξης της Ελευθερίας του Τύπου που εκδίδει ο οργανισμός Freedom House για το 2005, η Ιταλία κατατάσσεται ως μερικώς ελεύθερη χώρα, με μια βαθμολογία 77 από 194 (στην ίδια βαθμίδα με χώρες όπως η Βολιβία, η Βουλγαρία, η Μογγολία και οι Φιλιππίνες).

Δεν μας εκπλήσσει λοιπόν ότι τόσο λίγα θύματα της Ψυχιατρικής έχουν το θάρρος να μιλήσουν γι' αυτά που είδαν και υπέστησαν. Αυτοί οι λίγοι που έχουν το θάρρος να το κάνουν δεν λαμβάνονται σοβαρά υπόψη διότι μιλούν για κτηνωδίες που αφορούν σε χιλιάδες κόσμου και ακούγονται μόνο από τα χείλη μερικών στομάτων.

Το γεγονός ότι η κοινωνία αδιαφορεί για τις βαρβαρότητες που διαπράττονται από την Ψυχιατρική είναι τόσο επαίσχυντο όσο και οι ίδιες οι βαρβαρότητες, αν όχι περισσότερο! Ποιος άνθρωπος ζει σε τέτοια άγνοια ώστε να μην γνωρίζει τι είναι το ηλεκτροσόκ, η λοβοτομή και ο ζουρλομανδύας; Τα εργαλεία βασανιστηρίων επιβιώνουν στη λαϊκή πολιτισμική παράδοση με πιο ζωντανό τρόπο απ'

ότι στις επιστημονικές ανακαλύψεις· οπότε, γιατί παρόλο που υπάρχει όλο αυτό το υπόβαθρο της γνώσης οι άνθρωποι αρνούνται ακόμα να πιστέψουν στις ιστορίες των θυμάτων ψυχιατρικής; Γιατί δεν μας παρέχεται η ίδια αξιοπιστία όπως αυτή που χαρίζεται στην Ψυχιατρική αδειφότητα, της οποίας τα εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας είναι καλά ταχτοποιημένα στο μυαλό του καθένα;

Εμείς οι επιζώντες έχουμε αποδεχτεί την ιδέα ότι το Ιταλικό Κράτος συνειδητά καλύπτει την καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που διαπράττει η ψυχιατρική, και ότι καμιά δικαιοσύνη δεν θα έρθει σ' αυτήν τη χώρα που έχει παγκόσμια φήμη στη θεσμική διαφθορά. Αλλά έχουμε αρχίσει να συγκεντρώνουμε μαρτυρίες, να τις εγγράφουμε σε ακουστικά μέσα και με τη μορφή πρακτικών· κάνουμε αντίγραφα των ιατρικών τεστ, καταγράφουμε γεγονότα, ονόματα και ημερομηνίες και τα μοιραζόμαστε μεταξύ ενός κλειστού δικτύου επιζώντων, ελπίζοντας πως κάποια στιγμή θα βρεθεί κάποιος που θα επιβάλει τη δικαιοσύνη σ' αυτή τη χώρα. Αυτή τη μέρα θα είμαστε περισσότερο από ευτυχείς να ξεθάψουμε τις μαρτυρίες μας για τους σκοπούς της δικαστικής διαδικασίας. Μέχρι τότε, δεν έχουμε άλλη επιλογή παρά να ζούμε με δανεικό χρόνο, ελπίζοντας ότι δεν θα μας καταδιώξει η ψυχιατρική.

Πιστέψτε με, η Ιταλία δεν είναι ασφαλές μέρος για να καταλήξεις στα χέρια της ψυχιατρικής. Και μην εμπιστεύεσαι κανέναν Ιταλό ψυχίατρο που σου λέει ότι είναι «δημοκράτης»!

*Tristano Ajmone
Τορίνο - Ιταλία*